

Razmišljanja o budućnosti oružane sile

(Richard E. Simpkin, *Nadmetanje u brzini manevra*,
Vojnoizdavački i novinski centar, Beograd, 1991)

Pukovnik u penziji mr *MANOJLO BABIĆ*

Studija britanskog generala Ričarda Simpkinia *Nadmetanje u brzini manevra – o ratu u XXI veku* pripada vojnoteorijskim radovima koje i najstroži kritičari mogu svrstati u sam vrh vojne misli.¹ Tako visok sud je zasnovan, pre svega, na originalnom metodološkom pristupu autora te izuzetno zanimljive knjige, analizi fenomena oružane borbe i na ekspliciranim idejama „o ratu u 21. veku“, tačnije o pravcima i perspektivama razvoja vojne tehnologije, kao i pojedinih vidova i rodova oružanih snaga. Otuda knjiga ima sva obeležja „futurističke literature“, što uostalom konstatuje i pisac predgovora Don A. Stari: „Ova knjiga govori o budućnosti – o budućnosti oružane sile i vojnih snaga kao oruđa nacionalne politike...“ Simpkin tu budućnost projicira u naredni vremenski ciklus, koji bi trajao pedeset godina, a koji – prema njemu – počinje sredinom devete decenije u zasniva se na kvalitativno drugačijoj tehnologiji i evoluciji u razvoju oružanih snaga, bitno drugačijim od onih kojima je obeležena druga polovina 20. veka, s nuklearnim, hemijskim i biološkim oružjem u prvom planu. Prema autoru, ta oružja kao nesvrsishodna, potiskuju usavršena postojeća i nova „klasična“ borbena sredstva, koja će usloviti krupne promene u organizaciji oružanih snaga i drugačiju tipizaciju formacijskih združenih borbenih sastava na taktičkom i operativnom nivou – sposobnih da ostvare brži manevar na vojištu. Pri tome, autor misli, pre svega, na Centralno evropsko vojište u kontekstu oružanog sukoba snaga Varšavskog ugovora i NATO. Naravno, niko, pa ni on, u vreme kada je knjiga pisana nije predvideo raspad Varšavskog ugovora i nestanak Sovjetskog Saveza kao države.

¹ Ričard Simpkin je proveo 30 godina u britanskoj armiji kao oficir oklopnih jedinica. Umro je 1986. godine. Napisao je više knjiga i studija, pretežno iz domena oklopno-mehanizovane problematike. U nekrologu, povodom iznenadne smrti, londonski „The Times“ nazvao ga je „jednim od najistaknutijih vojnih mislilaca i pisaca sadašnjeg vremena“.

Međutim, ni nova konstelacija odnosa u Evropi s novim centrima političke, ekonomske i vojne moći ne isključuje mogućnost ratova na Starom kontinentu, tim više što su politički problemi kroz istoriju uglavnom rešavani silom. Otuda je sukob Varšavskog ugovora i NATO-a samo okvir autorove vizije operacija u prvoj polovini 21. veka, a ona se i bez tog okvira nije promenila.

Već u samom uvodu knjige Simpkin je objasnio svoj metodološki pristup izučavanju i analiziranju relevantnih činilaca teorije i prakse ratne veštine, naglašavajući da se njegov metod bitno razlikuje i od analitičara istoričara i od tzv. didaktičara (iz te kategorije izdvaja jedino Sun Cu Vua, za kojeg kaže da ono što je napisao pre više od 2.000 godina – vredi i za sutra).² Na tu činjenicu upozorava i pisac predgovora Don Stari: budućnost koja je neposredno pred nama nalaže potrebu za krupnim promenama, i sa tog stanovišta knjiga *Nadmetanje u brzini manevra* sadrži korenite ideje, što je potpuno tačno. Naime, zaista su retke knjige sa toliko različitih ideja gotovo iz svih domena ratovodstva. Pri tome, autor je koristio mnoštvo metafora da bi svoje ideje što plastičnije prezentirao čitaocu, odstupajući umnogome od standardnog vjornog rečnika.

Od ukupno pet delova, koliko ih knjiga ima, težišni je drugi deo, pod nazivom *Fizika rata*. U njemu se analitičkom metodom čitalac podstiče na razmišljanje o činionicima i konceptu „Vazdušno-kopnene bitke“, s jedne, i „Duboke operacije“, s druge strane, odnosno o američkoj i sovjetskoj doktrini vođenja operacija na kopnu. U trećem delu, pod nazivom *Upravljanje srećom*, autor se bavi problemima tehnoloških inovacija, ulogom vatre, doprinosom elektronike, značajem iznenađenja, obaveštavanja, rizika i ratnih lukavstava, dok je četvrti posvećen rukovođenju i komandovanju. Na kraju, u petom delu, autor izlaže svoje viđenje ciljeva i sredstava za vođenje rata u savremenim uslovima, zalažući se za združene borbene sastave na principu tipiziranih brigada na taktičkom, i korpusa smanjenog sastava na operativnom nivou. Diviziju,

² Sun Cu Vu, kineski vojni pisac, po predanju živio u 6. i 5. veku pre nove ere. Autor najpoznatijeg dela antičke vojne literature *Veština ratovanja*, u kojem razmatra gotovo sva područja ratne veštine svoje epohe. To nije teorijska rasprava, već zbirka principa od kojih se mnogi mogu primeniti i u savremenim uslovima.

kao stepen vojne organizacije, smatra prevazidenom, odnosno da još uvek postoji više zahvaljujući tradiciji nego realnim potrebama vremena u kojem živimo.

Možemo se u mnogo čemu sa autorom složiti ili ne složiti, ali jedno je sigurno – ideje izložene u knjizi *Nadmetanje u brzini manevra* privlače pažnju i navode na razmišljanje svakoga ko se profesionalno bavi ratnom veštinom u teoriji ili u praksi. „Bolje je da se ponude konkretni stavovi za razmišljanje, nego da se prave uopštene dogmatske tvrdnje“, napisao je poznati vojni mislilac Mehen. Upravo tu misao Simpkin je uzeo kao moto za uvodni deo knjige, podstičući tako čitaoce na razmišljanja o problemima ratovodstva u 21. veku.

STANJE RATNE VEŠTINE

Za analitičku osnovu svoje hipoteze o pedesetogodišnjem ciklusu u razvoju vojne misli i prakse autor je uzeo period od 1800. do 2000. godine. Prema njemu, prvi ciklus je trajao od 1800. do 1850, drugi od 1850. do 1900, treći od 1900. do 1950, a četvrti od 1950. do 2000. godine. Naredni ciklus, prema autoru, trajaće do kraja prve polovine 21. veka. Ta hipoteza je zasnovana na dominantnom tipu oružja u određenom periodu i *pokretljivosti* oružanih snaga. Pošto je pokretljivost osnova tzv. *manevarske teorije*, koja se razvijala od Napoleоновih ratova do sada u skladu s razvojem sredstava koja su oružane snage koristile, taj napredak je pratila i odgovarajuća vojna misao.

U prvom ciklusu (1800–1850) pokretljivost je zavisila od stočne zaprege. To je vreme „narodnih armija“, odnosno istorijski period kada na scenu stupaju „masovne armije“, za razliku od tzv. malih armija, karakterističnih za srednji vek. Ono što je Napoleon ostvario na bojnom polju Žomini i Klauzevic su osmislili i podigli na nivo vojne filozofije, u kojoj autor vidi začetke *moderne manevarske teorije*. Prednost daje Žominiju, smatrajući da lucidnije i jasnije prezentira svoja viđenja rata, dok je Klauzevic još uvek enigma u koju nije uspeo da pronikne. Istina, to nisu uspeali ni mnogi drugi, jer je kod Klauzevica ostalo mnogo nejasnoća: delom zato što je želeo da tako bude, a delom i zato što je imao filozofske

pretenzije koje nije bio sposoban da ostvari. Svestan tih ograničenja, Simpkin skromno zaključuje da nije dovoljno kvalifikovan da komentariše njegov filozofski pristup, ali uprkos tome čini značajne opservacije u tumačenju Klauzevici-
cove teorije o „uništenju protivničkih snaga“.³

Pokretljivost snaga na kopnu zasnivana je u drugom ciklusu (1850–1900) prvenstveno na železnici. Mreža železničkih pruga na evropskom kontinentu razvijala se ubrzano, ali više zbog potrebe grupisanja i pregrupisavanja trupa u relativno dugim ratovima koji su vođeni, nego zbog cirkulacije roba u mirnodopskim razdobljima. Kao glavne vojne teoretičare tog vremena autor naznačava Moltkea Starijeg⁴ i Mehena.⁵

Treći ciklus (1900–1950) obuhvata vreme motornih vozila na kopnu (točkaši i guseničari) i aviona, što je manevarskoj teoriji dalo snažan impuls. U tom periodu su se odigrala dva svetska rata, od kojih je prvi pretežno vođen po načelima iscrpljujućeg (pozicioni) i drugi po načelima manevarskog rata. Prema mišljenju autora, prekretnica u korist manevarske teorije nastala je u vojnoj misli i praksi dvadesetih godina ovog veka. Njeni zagovornici su bili Fuler u Velikoj Britaniji, De Gol u Francuskoj, Guderijan u Nemačkoj i Tuhačevski u Sovjetskom Savezu.

Suprotno rasprostranjenom mišljenju da je teorija munjevitog rata (Blitzkrieg) vezana za Hitlerov dolazak na vlast tridesetih godina, kome neki čak pripisuju i njeno osmišljavanje, autor opširno i argumentovano objašnjava međusobni uticaj vojnih i političkih činilaca koji su uslovljavali prihvatanje i favorizovanje strategijskih koncepata i ideja munjevitog rata. Pri tome, pažnju čitaoca usmerava na tzv. prelomne događaje u vojnim doktrinama Nemačke i SSSR-a. Između ostalog, tvrdi da je neko vreme postojala saradnja nemačkih i sovjetskih vojnih specijalista u nastavnim centrima za obuku tenkista,

³ Ričard A. Simpkin, *Nadmetanje u brzini manevra*, VINC, Beograd, 1991, str. 42.

⁴ Helmut Moltke, 1800–1891, pruski i nemački feldmaršal i načelnik Generalštaba. U pripremi nemačko-francuskog rata 1870–1871. smatrao je posebno značajnim razvoj železnice, čije je mreže podešavao ratnim planovima. To novo transportno sredstvo niko pre njega nije tako uspešno stavio u službu strategije i povezao sa ratom. Autor je brojnih studija o vojnoj i ratnoj problematici, a najznačajnije mu je trotomno delo *O ratnoj veštini*, Vojna enciklopedija, tom V, str. 561–562.

⁵ Alfred Mehen, 1840–1914, američki admiral i vojni pisac. Najpoznatije delo mu je trilogija o uticaju pomorske moći na istoriju, a potom *Pomorska strategija* (prevedena i objavljena u VIZ-u 1960. godine).

kao i dogovor o uzajamnom prisustvovanju na značajnijim vežbama i manevrima, što je Staljinu poslužilo kao „argument“ da Tuhačevskog, kao najistaknutiju vojnu figuru, optuži za izdaju i likvidira u čistkama u samo predvečerje Drugog svetskog rata. Tek u leto 1942. sovjetski generalštab se, posle brojnih poraza koje su jedinice Crvene armije pretrpele 1941. godine, vratio konceptu Tuhačevskog o izvođenju dubokih operacija uz upotrebu krupnih mehanizovanih sastava. Međutim, likvidacija Tuhačevskog imala je za posledicu rasformiranje mehanizovanih korpusa u oružanim snagama SSSR-a i usitnjavanje do nivoa tenkovskih jedinica u pešadijskim divizijama za neposrednu podršku, što je prve godine rata imalo katastrofalne posledice.

Simpkin smatra da najveće zasluge za osmišljavanje teorijskih koncepata manevarskog rata pripadaju Fuleru, Guderijanu i Tuhačevskom, s tim što je Fuller to uglavnom činio u svojim člancima i knjigama, a druga dvojica i u teoriji i u praksi.⁶ Iako se u Nemačkoj Guderijan manje ceni nego u inostranstvu, verovatno zbog poraza pred Moskvom decembra 1941, činjenica je da su njegove zasluge za organizovanje i izgradnju oklopnih jedinica nemačke armije u Drugom svetskom ratu veće nego drugih komandanata i generala, što mu je tek posthumno priznato. Još su veće zasluge maršala Tuhačevskog, čiji su misao i delo ugrađeni u osnove manevarske teorije sovjetske armije, prema čijem su modelu uspešno izvedene brojne napadne operacije u otadžbinskom ratu – od staljingradske do berlinske bitke. Zahvaljujući njemu, Sovjeti su osetno poboljšali svoje taktičke i operativne metode i postupke, jer je teorijska osnova koju je postavio bila maksimalno prilagodljiva, jasno formulisana i široko prihvaćena.

Što se tiče Hitlerovog doprinosa praksi munjevitog rata, autor ga, kao i brojni nemački generali, ocenjuje u osnovi

⁶ Džon Fuller, 1878–1964, britanski general i vojni pisac. U Prvom svetskom ratu bio je načelnik štaba tenkovskih jedinica, a 1923–1925. šef nastave u ratnoj školi. Vojnu službu je napustio 1933. godine i posvetio se publicistici. Autor je brojnih dela sa vojnom tematikom: *O ulozi tenkova u prvom svetskom ratu*, *O ratnoj veštini*, *O osnovama vojne nauke*, *O tenkovskom ratu*, *O drugom svetskom ratu* i dr.

Hajnc Guderijan, 1888–1954, nemački general, tvorac oklopnih jedinica nacističke Nemačke. U Drugom svetskom ratu bio je komandant korpusa i oklopne grupe, a u napadu na SSSR – komandant 2. oklopne armije u bitkama kod Smolenska, Kijeva i Moskve. Posle atentata na Hitlera, jula 1944, postao je načelnik Generalštaba KoV. Smatra se jednim od najznačajnijih stručnjaka za oklopne jedinice. Autor je nekoliko zapaženih radova iz tog domena.

negativno, smatrajući da je Hitler najodgovorniji za neuspehe u izvođenju ključnih operacija, pa i za gubitak rata u celini.⁷ Simpkin smatra da je jedan od prvih Hitlerovih grehova bilo to što je počeo Drugi svetski rat u trenutku kada nemačka ratna mašina „još nije bila spremna za takav poduhvat“, a pripisuje mu i „nedovoljno osmišljeno“ uplitanje u kreiranje operacija, kada su njegovi zahtevi bili veći od stvarnih mogućnosti. Operaciju „Citadela“, odnosno Kursku bitku, nemačke snage su otpočele i izgubile, navodno, zbog nedovoljne materijalne pripremljenosti oklopnih jedinica, a na izričiti zahtev Hitlera.

U četvrtom ciklusu (1950–2000) pojavljuje se kvalitativno novo sredstvo pokretljivosti – helikopter, još uvek nedovoljno osmišljeno i u praksi realizovano. Njegove mogućnosti, ispoljenje u lokalnim ratovima, posebno u Korejskom i Vijetnamskom, Simpkin smatra nagoveštajem mnogo dubljih i sveobuhvatnijih promena, koje će se preneti i u naredni ciklus, odnosno u prvu polovinu 21. veka. Pri tome, misli da na teorijskom i praktičnom planu najveće mogućnosti imaju „američki reformisti“, s obzirom na činjenicu da SAD imaju sve ekonomske, tehničke i tehnološke uslove da ostvare značajne prodore.

Poslednjih godina 20. veka glavni instrumenti promena su očigledno elektronika, avijacija i helikopteri, ali će, prema mišljenju autora, proći mnogo vremena dok se buduće generacije masovno „opismene“, kroz osnovu i srednju školu, za uspešno rukovanje novim naoružanjem i opremom, zasnovanim na elektronici, koje će se uvesti u kopnenu vojsku u prvoj polovini 21. veka.

General Simpkin je od 1960. do 1963. godine bio na čelu odeljenja za borbenu tehniku Direkcije oklopnih jedinica britanske armije, a narednih osam godina na dužnosti direktora za vojne studije i odeljenja za operativne zahteve u Ministarstvu odbrane, koje se bavilo razvojem oružja za neposredno gađanje u svim vidovima pokretljivosti. Istovremeno je predstavljao Veliku Britaniju u raznim mešovitim grupama eksperata

⁷ Komentarišući tu tvrdnju, Simpkin kaže: „Od 1936. godine pa nadalje, Hitler se nesumljivo, i u akcijama i u planiranju kretao mnogo brže nego što su njegovi generali želeli. Ova prenatrpanost i moralni aspekti nacističkih ratnih planova možda su u velikoj meri doprineli da Bek podnese ostavku, 1938. godine“ – str. 66 (Ludvig Bek, 1880–1944, nemački general, od 1935. do 1938. rukovodi razvojem i naoružanjem Kopnene vojske, a jula 1944. bio je jedan od saveznika protiv Hitlera i odmah pogubljen).

SAD, V. Britanije, Kanade, Austrije i NATO. Zahvaljujući tome, mogao je da sagleda razvoj naoružanja i opreme za kopnenu vojsku najrazvijenijih zemalja sveta, pre svega u domenu oklopnih i protivoklopnih borbenih sredstava. Stoga treba uvažavati njegovu analizu i na osnovu nje izvedenu računicu o ciklusu od oko pedeset godina. Naime, suprotno zvaničnom mišljenju, koje je vladalo sedamdesetih godina, da se vremenski raspon od ideje za novo borbeno sredstvo, preko projektovanja i proizvodnje, do uvođenja u upotrebu skraćuje, autor ga u svojim razmatranjima višestruko produžava.⁸ Na osnovu istraživanja, Simpkin je zaključio da razdoblje od deset godina čini tek polovinu vremena u pojavi jedne generacije određenog sistema oružja, dvadeset godina je potpuna dominacija te generacije, a tek 50 godina je *životni vek* određenog sistema. Posle toga sistem zastareva i odlazi sa istorijske pozornice, a sa njim zastareva i organizacija oružanih snaga, obuka, sistem rukovođenja i, što je najvažnije – vojna doktrina. Uspon i pad u pedesetogodišnjem ciklusu razvoja naoružanja autor je grafički ilustrovao za glavna borbeno sredstva, uzimajući kao osnovu tenkove, protivtenkovska sredstva, lako pešadijsko naoružanje, sredstva PVO, avione, helikoptere, površinske brodove i podmornice.

FIZIKA RATA

U tom delu knjige autor razmatra tri tematske celine: a) ~~faktore oružane borbe~~ – zemljište i masu (materijalni i ljudski faktor; b) manevarsku teoriju, odnosno izvođenje operacija na kopnu; c) sovjetski model napadne frontovske operacije, što je naslovio kao *Operacija na principu višeslojnog sendviča*.

O uticaju zemljišta na oružanu borbu i rat u celini Simpkin piše, pre svega, iz ugla odnosa čoveka i tehnike. Za razliku od rata na moru, u vazдушnom prostoru i kosmosu, rat na kopnu stavlja čoveka u poziciju da bira stepen svoje zavisnosti od mašine, jer je kopno njegova prirodna sredina za razliku od fluida morske, vazdušne i kosmičke sredine, gde je njegova zavisnost od mašine apsolutna. To je, u najkraćem, ishodište fundamentalne autorove teze o zemljištu: zemljište je, u stvari,

⁸ U mnogim armijama, pa i u našoj, smatralo se da taj vremenski raspon iznosi oko deset godina.

veoma kompleksno, a posledice njegovog delovanja na čovekove čulne percepcije, njegovo telo i mašine toliko su mnogostruke da detaljna analiza čak i ograničenih aspekata i područja tek sada postaje moguća zahvaljujući najmoćnijim sistemima za obradu podataka i najsavremenijim postupcima za njihovo elektronsko prikazivanje.⁹

Uveravajući čitaoca da navedena tvrdnja nije hipoteza za budućnost, već realnost vremena u kojem živimo, autor nudi model kvantifikacije osnovnih parametara zemljišta, koji je, očito, već negde na Zapadu, najverovatnije na tlu Nemačke, opitovan na kompjuteru. Model sadrži tri parametra: (1) *udaljenost* između dve tačke na zemljištu, što je autor nazvao „talasnom dužinom“; (2) *ispresecanost* terena i (3) *tvrdoću tla*, odnosno „jačinu zemljišta“. Pisac ne otkriva na koji se način dolazi do tih parametara o fizičkim svojstvima zemljišta, ali se iz teksta može zaključiti da se radi o presecima topografskog sklopa dobijenog sa karata razmere od 1:25.000 do 1:250.000 (zavisno od toga za čije se potrebe presek određenog pravca radi – za jedinicu taktičkog ili operativnog ranga), dok se treći parametar očigledno dobija iz geoloških karata tla.

Apostrofirajući „objektivnost“ kao značajnu prednost određenog modela, autor upozorava i na subjektivno viđenje i procenu zemljišta, zavisno od toga da li ga čovek posmatra u hodu, iz terenskog vozila koje se kreće van puteva, iz automobila pri brzjoj vožnji, helikoptera ili aviona. Smatra da zemljište različito vide, na primer, Rusi, i Amerikanci – iz čega sledi analogan zaključak i za druge narode, zavisno od dela Zemljine kugle na kojem žive. S druge strane, ponuđeni model ima još jedno ograničenje: podatke o zemljištu, odnosno njegovu kompjutersku sliku daje isključivo *longitudinalno*, tj. uzdužno (po pravcu). Međutim, kako preseći više takvih pravaca mogu da zadovolje potrebe svih kategorija jedinica (od osnovnih taktičkih do najviših operativnih), autor isključuje obavezu da se po sličnom modelu snima zemljište i na tzv. *lateralnim talasnim dužinama*, tj. poprečno u odnosu na pravac kretanja jedinice pod uglom od 90° u odnosu na zadata osu (pravac), jer uzdužni pravci mogu dati presek na međusob-

⁹ Isto, str. 94.

nom rastojanju – od milimetarskih do kilometarskih veličina.¹⁰ Pošto je cilj istraživanja utvrđivanje fizičke ograničenosti za kretanje vozila, na određenim pravcima su neophodne i veličine u metrima kako bi se sagledali veštački objekti (mostovi, poljski i šumski putevi, proseci kroz pošumljena područja i dr.). Na sličan način analizira se i problem izdržljivosti puteva, mostova i „mekog tla“ u odnosu na masu i gabaritet vozila, kao i teškoće u savladavanju tesnaca i branjenih planinskih prevoja. Kao prihvatljivo rešenje nudi se helikopterski desant, što je već isprobano u Libanskom ratu 1982. godine, prilikom izraelskog prodora do Bejruta.

Autor ne nudi ništa novo u vezi sa savladavanjem vodenih prepreka „dubokim gazom“. Takvu opremu imamo već dve decenije u oklopnim i mehanizovanim jedinicama JNA, a stekli smo i dragocena iskustva koja se umnogome podudaraju s onim što Simpkin predlaže kako na taktičkom, tako i na operativnom nivou.

U okviru širih opservacija o uticaju zemljišta na izvođenje borbenih dejstava autor razmatra međusobnu vidljivost protivnika iz dva ugla: (1) sa stanovišta maskiranja i (2) sa stanovišta gađanja neposrednim i posrednim nišanjem na cilj. Zaklonjenost i međusobnu vidljivost posmatra kroz prizmu optoelektronike, uveren da će nova generacija optoelektronskih sredstava za osmatranje i nišanje omogućiti jasnu vidljivost i precizno pogađanje nepokretnih i pokretnih ciljeva kontinuirano 24 časa dnevno na isti način kako se to čini golim okom na potpuno otkrivenom zemljištu. Ubeđen u svemoć tehnike, autor patetično zaključuje: „Savremena vojna mašina je sve-moguća i sve vidi, kao što vidi i svevišnji bog – mada sa znatno manje milosti i naklonosti“.

Za razliku od zemljišta i njegovog uticaja na borbena dejstva, kategoriji *vreme* posvećeno je relativno malo prostora. Razlog za to očigledno nije neadekvatno vrednovanje tog faktora oružane borbe, već specifičan pristup autora studije izučavanju međusobnog uticaja i korelativnih odnosa pojedinih elemenata ratne veštine. Za njega je vreme jedan od osnovnih (bitnih) činilaca u određivanju i proračunavanju borbene

¹⁰ U tabeli br. 1, na str. 95, autor je konkretizovao vojni značaj „talasnih dužina zemljišta“ za pojedine vrste kretanja.

brzine i tempa napada, posebno prilikom savladavanja nepovoljnog zemljišta i u ekstremnim klimatskim uslovima.

U probleme materijalnog i ljudskog faktora, odnosno mase, kako ih autor naziva, čitalac ulazi uz pomoć Lančesterovih jednačina, kojima se definiše odnos snaga ili, tačnije, odnos borbenih mogućnosti tzv. vojne mase.¹¹ Za pojedinačna oruđa koja se upotrebljavaju neposrednim nišanjem na cilj, odnosno njihov međusobni duel, kao i za ona kojima se gađa posredno (kontrabatiranje), Lančester je predložio *zakon linearnosti*, prema kojem je potrebno dva puta više sredstava (ili dva puta kvalitetnija sredstva) za ostvarivanje uspeha u odnosu 2:1. U sukobima u kojima jedinice jedne strane koriste oružja s neposrednim nišanjem na cilj, Lančester je predložio tzv. *kvadratni zakon*, prema kojem treba imati dva puta više sredstava ili četvorostruko kvalitetnija sredstva da bi se za postizanje uspeha ostvario odnos od 2:1. U celini, autor je vatreni zagovornik kvaliteta, što potvrđuje i Saksov citat koji je uzeo za moto celog poglavlja: „Mnoštvo služi samo za stvaranje zabune i nedoumice“.

Na taktičkom nivou, borbu definiše kao *razmenu energije* sukobljenih strana. Prema njemu, *vatrena moć* je sposobnost da se energija prenese na neprijatelja, a sposobnost za *preživljavanje* na bojištu ili otpornost jeste mogućnost da se ta energija izbegne ili apsorbuje. Da bi se došlo do neophodnog kvaliteta prvo se moramo opredeliti za koncept tzv. *fizičke borbeno moći*, a potom i za koncept koji se povezuje s „masom“, čime se postiže konačni efekat *borbeno moći po jedinici mase*. A jedinica mase je čovek: „Ma koliko mnogo se može razlikovati čovek od čoveka, i jedno društvo od drugog društva u intelektualnom, moralnom i kulturnom smislu – on postaje važna konstanta u pogledu fizičke snage“ (str. 119). Da bi izrazio kvalitet neke vojne formacije autor se poslužio tzv. *marketinškim trouglom*, ali je priznao da taj obrazac nije pogodan za iskazivanje ukupne borbeno vrednosti vojnih formacija jer ne obuhvata i kategoriju morala. Simpkin kategorički odbacuje Napoleonovo gledište da se *moral* prema fizičkoj borbeno moći u iskazivanju ukupne borbeno vrednosti neke jedinice odnosi u srazmeri 3:1, tj. da utrostručava fizičku

¹¹ Lančester je početkom ovog veka za potrebe britanskih oružanih snaga predložio, verovatno prvi u svetu, *matematički model odnosa* kvantiteta i kvaliteta oružanih snaga.

borbenu moć. U modelu koji predlaže nije spreman da predloži bilo kakvu veličinu – broj kada se radi o moralu. Za njega je čovek *samo jedinica mase* i, istovremeno, *konstanta fizičke snage*. Da bi ga ugradio u svoj model fizičke borbene moći poslužio se konceptom tzv. *organske (organizacijsko-formacijska) težine* po čoveku, tj. specifičnim pokazateljem koji se dobija tako što se izračuna ukupna težina (u tonama) svih vozila, oružja, municije i goriva, pa se to podeli brojem ljudi određene jedinice. Proučavajući formaciju jedinica sovjetske armije, autor je ustanovio, na primer, da sovjetska motostreljačka divizija ima dve tone po čoveku, tenkovska – četiri tone, a vazdušnodesantna (bez aviona i helikoptera) nešto više od tone. U njegovom modelu „marketinškog trougla“ površina trougla predstavlja organizacijsko-formacijsku težinu po čoveku, a proizvod opreme i broja ljudi čini njegovu fizičku borbenu moć. Naravno, moral ljudi je i tu isključen, kao i drugi kvaliteti ljudskog faktora.

Istražujući sve dimenzije i aspekte fenomena borbene vrednosti, Simpkin je uveo „u igru“ i američki termin „umnoživača borbene vrednosti“, pomoću kojeg „... možete pomnožiti masu da biste dobili borbenu vrednost“, i koji se može primeniti na sve kategorije – podjednako na borbu i manevar ili na bilo koju njihovu kombinaciju. Pri tome, pravi jasnu razliku između *unutrašnjih* i *spoljnjih* umnoživača: prvi se iskazuju kroz organizacijsko-formacijsku težinu po čoveku, a drugi – kroz proračun uticaja zemljišta na ostale faktore. Primenom te formule zaključio je da sovjetska tenkovska divizija ima dva puta veće borbene mogućnosti od motostreljačke divizije zato što ima duplo veću organizacijsko-formacijsku težinu po čoveku, a što se tiče zemljišta – autor se opredelio za opšteprihvaćeno gledište u vojnoj nauci da ono braniocu obezbeđuje prednost od 3:1. Međutim, zemljište kao spoljni faktor može istovremeno imati funkcije „umnoživača“ i „umanjivača“ borbene moći kada se razmatra manevarska sposobnost jedinice, što je posebno značajno za oklopne i mehanizovane borbene sastave. U dokazu za tu tvrdnju autor navodi rat u Avganistanu, gde je zemljište negativno uticalo na borbenu vrednost sovjetskih oklopnih i mehanizovanih jedinica.

Na sličan način – primenjujući zakone fizike na oružanu borbu, autor razmatra i mnoge druge fenomene ratne veštine, objašnjavajući ih čak i terminima preuzetim iz mehanike i statike.¹² Kada govori, na primer, o elementima „manevarske teorije“, Simpkin upotrebljava izraz *postolja* za snage napadača koje su u dodiru sa snagama branioca, jer su, navodno, prikovane poput nekog čvrstog tela u fizičkom smislu. Pa, kao što svako telo u fizici ima svoje težište, tako i branilac ima svoje težište u taktičkom i operativnom smislu kada se radi o rasporedu snaga. Da bi se te snage razbile i prinudile na povlačenje, odnosno okružile i uništile, mora se primeniti i odgovarajući manevarski postupak – proboj, obuhvat ili obilazak, a katkad i dvostruki obuhvat (obilazak). Snage koje izvide manevar za autora su isto što i *poluge* u fizici: ukoliko je duža i jača, utoliko je njena fizička moć veća. Analogno tome, jače snage mogu da ostvare i veći efekat, pogotovu ako jedinice koje izvide manevar imaju i čvrstu fizičku vezu sa snagama u dodiru. To je tačka oslonca poluge, koju autor naziva *šarkom*. Snage koje se upućuju u dvostruki obuhvat (obilazak) čine nastavak (produžetak) poluge sa šarkama.

Primenjujući fizičke zakone poluge i postolja na ratnu veštinu autor je želeo da uveri čitaoca da u izvođenju modernih napadnih operacija snage koje dejstvuju sa fronta i one koje su uvedene u proboj kroz operativnu dubinu radi obuhvata, obilaska ili okruženja moraju obezbediti *operativni integritet*. U Drugom svetskom ratu on je redovno narušavan u svim armijama, jer je postojala velika razlika u stepenu pokretljivosti između snaga za vezivanje, tj. onih koje dejstvuju sa fronta (klasična pešadija) i onih koje su uvedene u proboj (oklopne i mehanizovane jedinice), što je imalo za posledicu kidanje fizičke veze (šarke) snaga u dodiru i onih koje izvide obuhvat ili obilazak. Kad god je trebalo to izbeći, morao se kočiti (usporavati) tempo snaga koje izvide obuhvat (obilazak), što je protivniku omogućavalo da se uredno povlači, a ukoliko je operativno-taktički cilj zahtevao energičniji i brži prodor – svesno je kidan operativni integritet (fizička veza), tako da su manevarske snage i snage u dodiru dejstvovalе samostalno.

¹² U knjizi je toj temi posvećeno jedno od najobimnijih poglavlja – *Provaljena brana*, sa brojnim grafikonima, šemama i crtežima, što je posebna vrednost Simpkinove knjige.

U tom kontekstu autor razmatra još dve kategorije: borbenu brzinu dejstva jedinica i tempo napada. Prema njemu, *ukupni* tempo jedne operacije može se definisati kao „savlađivanje udaljenosti od početka linije borbenog dodira do zadnje linije konačnog operativnog cilja“, s tim što tzv. *početni* tempo obuhvata dovodenje i razvoj jedinica, a *izvršni* tempo – sav ostali proces u toku borbe. Izvršni tempo se deli po etapama: do granice proboja u operativnu dubinu branioca i, odatle, do završetka operacije. Sve to autor analizira na primeru sovjetske napadne operacije na nivou fronta, izvlačeći interesantne zaključke i pouke. Njegov analitički metod, ilustrovan grafički, o direktnoj zavisnosti trajanja operacije po dubini od ostvarenog tempa snaga u neposrednom borbenom dodiru i pokretne grupe ubačene u proboj tipičan je školski primer za savremenu teoriju operatike, koju je, izgleda, predavao u Kraljevskoj školi za odbrambene studije.

Rešenje za očuvanje integriteta osnovnih grupacija koje izvode napadnu operaciju (snage za vezivanje i manevarske snage) u savremenim uslovima visoke pokretljivosti kopnene vojske autor vidi u masovnom angažovanju helikopterskih jedinica, koje bi trebalo da obezbede da se ne pokidaju „šarke“ na „poluzi“ koja simbolizuje manevarske snage. I više od toga, smatra da će helikopterske jedinice u bliskoj budućnosti, možda već krajem 20. veka, doprineti povećanju tempa i zamaha napadne operacije za jedan red veličina više nego što je to ostvarivano do sada, kada su oklopne i mehanizovane jedinice činile osnovu manevarskih snaga nakon proboja fronta i dejstva kroz operativnu dubinu. Ako se delimično i složimo sa takvom prognozom, čini se da je mnogo diskutabilnija autorova projekcija da će već za 10–15 godina (do početka 2000. godine) osnovni element manevarskih snaga činiti helikopter, a ne motorizovani točak i gusenica.

Tu svoju tezu autor je detaljno elaborirao, više s tehničkog nego s operativno-taktičkog aspekta, u odeljku *Revolucije rotirajućeg krila*, pokušavajući da uveri čitaoca kako u prvoj polovini narednog veka u razvoju jedinica kopnene vojske predstoji snažno pomeranje ka lakim oklopnim i mehanizovanim sastavima, koji su pogodniji za brži i fleksibilniji vazdušni transport. Umesto glomaznih i tromih jedinica masovne armije, dejstva na kopnu karakterisaće izuzetno visok stepen

angažovanja i upotrebe borbenih i svih drugih vrsta helikoptera, a uporedo s tim i široka primena tzv. specijalnih snaga visokog i niskog intenziteta. „Masovne armije 19. i 20. veka, sa gomilom baroknog naoružanja i opreme, počinju da ustupaju mesto malim, lakim i specijalizovanim formacijama. To, međutim, ne znači da će masovne armije biti uskoro rasformirane i da će ta njihova teška gvožđurija biti poslata na otpad“. ¹³

U tom pravcu je usmerena i teza o visokoj borbenoj vrednosti malih jedinica, koje treba da odgovore zahtevima moderne manevarske teorije. Prema Simpkinu, manevarska teorija je teorija o povećanju sile koju je sposobna da ostvari neka mala masa. Ona je sinonim za posredno nastupanje. S druge strane, ta masa, ma koliko bila mala, mora biti sposobna da proizvede efekat dovoljne fizičke borbene moći koji je proporcionalan sa ciljem koji se želi postići ili je bar tako protivnik shvata. ¹⁴ Prema tome, rasprava o „dovoljnoj“ i „minimalnoj“ masi je traženje odgovora na pitanje koliko je snaga potrebno za obavljanje određenog borbenog zadatka kako se ne bi išlo u prekomerno gomilanje. Da bi se došlo do odgovarajućeg rešenja, autor predlaže optimalizaciju na osnovu dva parametra: *tempa* (gornji limit) i *elastičnosti* (donji limit), s tim što se i jedan i drugi saobražavaju konkretnim uslovima, mogućnostima i potrebama.

Osnovno merilo borbene vrednosti bilo koje jedinice, tvrdi Simpkin, jeste njena fizička moć. To je *konstanta* koja opredeljuje sve drugo. Ostale vrednosti (umnoživači i umanjivači – kako ih metaforično naziva autor) zavise od procene komandanta, na isti način kao i moral, rukovođenje, obučenost, fizička kondicija i drugi parametri vezani za kvalitet ljudskog faktora. Tu je nezamenljiva uloga komandanta i planera, ali su u toj sferi i najveće mogućnosti da se naprave krupne greške u proceni. Kao primer takve velike greške autor navodi plan „Barbarosa“, o nemačkom pohodu na SSSR juna 1941. godine.

Zaključujući svoj najznačajniji segment knjige – *Fiziku rata*, Simpkin je učinio pokušaj da je aktuelizuje stavljanjem „pod lupu“ glavnih parametara strategijske operacije sovjetske armije, koja po dubini i širini zahvata Centralno evropsko

¹³ Isto, str. 170.

¹⁴ Isto, str. 172.

vojište. Međutim, kako Varšavski ugovor više ne postoji i kako je u centralnoj i istočnoj Evropi došlo do velikih promena – ta razmatranja gube aktuelnost. Ipak, to poglavlje je značajno zbog toga što autor dovodi pod sumnju *princip istovremenosti* u zahvatu cele dubine prostora na kojem je planirano izvođenje napadne operacije. Taj princip je u sovjetskoj doktrini proklamovan još 1936. godine, primenjivan je u drugom svetskom ratu i razrađivan sve do sredine osamdesetih godina, dok Gorbačov nije proklamovao „Doktrinu odbrambene dovoljnosti“. Sumnja autora u mogućnost realizacije principa „istovremenosti“ zasniva se na nedovoljno ubedljivoj argumentaciji da je praktično nemoguće uskladiti (vremenski i prostorno) dejstvo tako velikih i po svom biću različitih snaga kao što su oklopne i mehanizovane jedinice, vazdušnodesantne, helikopterske i druge. U tom kontekstu autor razmatra i tzv. *relativni tempo*, što je veoma značajno za *manevarsku teoriju* izvođenja napadnih operacija. Osim toga, autor predviđa da će u skoroj budućnosti dominirati podmornice – nosači, koje će navodno eliminisati površinsku flotu, koja je već postala lak plen savremenih ubojnih sredstava. Te džinovske podmornice prevozile bi helikopterski desant, zajedno sa helikopterima, i lake amfibijske borbene sastave oklopnih i mehanizovanih jedinica koje bi trebalo da izvode dejstva na granici između strategijskog i operativnog nivoa, za razliku od taktičkog iskrcavanja klasičnih pomorsko-desantnih jedinica. Jedna takva džinovska podmornica mogla bi da nosi, po mišljenju Simpkina, laku oklopnu ili helikoptersku grupu nivoa bataljona.

Interesantno je i razmišljanje autora o sužavanju lepeze tipova jedinica kopnene vojske na taktičkom i operativnom nivou, i njihovo svodenje na dva oblika – *teške* i *lake*. Osnovu prvih činio bi borbeni tenk i borbeno vozilo pešadije sa helikopterom za podršku, a drugih – helikopter i, verovatno, lako oklopno vozilo, koje bi bilo amfibijsko i vazdušnoprenosno. U teškim borbenim uslovima, tvrdi autor, običan pešak će teško opstati, ali će u sastavu *lakah snaga* imati tradicionalan zadatak držanja zemljišta, vođenja borbe na planinskom zemljištu, akcija specijalnih snaga i drugo.

UPRAVLJANJE SREĆOM

Enigma naslova (upravljanje srećom) biva potpuno rešena kada se pročitaju sva poglavlja tog dela knjige. U njemu je, jasno i bez dileme naveden argumentovan stav da strana u ratu koja ima tehnološku prednost ima i mogućnost da pobedi – naravno ako ume da je iskoristi. Tu opšteprihvaćenu tezu autor analizira iz tri različita ugla: kroz relaciju tehnološki progres – čovek, zatim kroz uticaj iznenađenja na efekat borbenih dejstava i iz ugla obaveštajne delatnosti. Kao i sva prethodna poglavlja knjige, i to obiluje lucidnim i argumentovanim opservacijama, mada uz fetišiziranja tehnologije. Možda je to i bio razlog što je za moto poglavlja pisac odabrao Fulerovu misao: „Sve više i više ljudi će postajati deo mašine...“.

U prvoj polovini ovog stoleća – kaže autor – čak i manji tehnološki skokovi unapred uglavnom su dolazili kao grom iz vedra neba. Kao što, na primer, istorija penicilina pokazuje, naučnici su malo znali, čak i u svojoj vlastitoj oblasti, kada i gde će doći do sledećeg prodora nauke i tehnologije, ili kuda će to voditi. Sada, međutim, karakter i pravac sledećeg prodora, po pravilu, široko se i tačno predviđa, na primer, u slučaju kontrolisane nuklearne fuzije; jedino su rok i vreme pri tome neizvesni. *Napredak je postao uglavnom evolutivan*. Moglo bi se čak reći, kaže Simpkin, da je širi uticaj tehnološkog napretka umnogome posledica kompjuterske nauke i povećavanja sopstvene predvidljivosti.

Kada se radi o oružanoj borbi na kopnu, odnosno o dominaciji vatrene moći i u tom ambijentu (ne samo na moru i u vazдушnom prostoru), pažnju privlači dilema koja postoji na Zapadu oko pitanja – kako razvijati vojnu misao i praksu s obzirom na dominaciju vatrene moći. Autor to formuliše na sledeći način: „Jedna škola mišljenja, kojoj pripadaju mnogi vojni stručnjaci na obe strane Atlantika, smatra da će njena dominacija smanjiti pokretljivost i dovesti do povratka pozicionog načina ratovanja. Suprotno gledište je da će ona dati prednost manevrisanju i postupcima za izbegavanje vatrenih dejstava, povećanju pokretljivosti i smanjivanju mase“. Simpkin je zagovornik druge teze, možda i zato što je po rodovskoj

pripadnosti tenkista, pa je donekle opterećen i rodovskim sindromom.

Autor se poziva, kada govori o informacijskoj tehnologiji i elektronskom ratovanju, na svoje stavove o pedesetogodišnjem ciklusu, saopštene u prvom poglavlju. Njegova osnovna teza je da promene koje se zbivaju u domenu elektronike i koje izbacuju nove generacije elektronskih naprava svakih deset – petnaest godina imaju karakter *kratkoročnog procesa*, koji je značajan za planiranje, da *fundamentalne promene* tehnoloških rešenja (i u domenu ratovodstva) nastaju tek u ciklusima od pedeset godina. U tom kontekstu, smatra da će razvoj elektronike prisiliti površinsku ratnu flotu da ide pod vodu, a da će u vazдушnom prostoru kao jedine masovne letilice ostati helikopteri. O prevlasti u vazдушnom prostoru autor razmišlja na sledeći način: „Dok opšti koncept nadmoćnosti, odnosno prevlasti, u vazдушnom prostoru mora i dalje važiti, koncept lokalne ili taktične nadmoćnosti u vazдушnom prostoru izgleda da pripada pedesetogodišnjem ciklusu koji se sada završava“.

U okviru opštih razmatranja o elektronskom ratu i informacijskoj tehnologiji posmatrani su i masovni mediji, pre svega televizija i njen uticaj na javnost. Suočen s tim novim, izuzetno uticajnim tehnološkim fenomenom, autor upozorava na nekoliko značajnih činjenica : (1) da se televizija već toliko afirmisala da će „... do kraja ove decenije, a svakako na prekretnici ovog stoleća, najveći deo službenih i privatnih televizijskih prijemnika, verovatno imati uređaje za neposredan prijem sa satelita, a i radio-aparati će biti u stanju da koriste satelite za emitovanje i relejno prenošenje emisija“, (2) da upravo zbog toga cenzura, koja je bila osnovno sredstvo kontrole informacija u ratu, praktično neće moći da se primenjuje u većem obimu, i (3) da će radio i naročito televizija ostati i u budućnosti najznačajnije psihološko-propagandno sredstvo, te da će „... slušaoci radija i gledaoci televizije nastaviti da veruju onim izvorima informacija i vesti, kojima su i prethodno verovali“. Otuda, nema opasnijeg sredstva za manipulisanje javnosti nego što su televizija i radio: „Čak i najobavešteniji i najinteligentniji gledaoci televizije, koji normalno sa rezervom primaju njen uticaj, mogu imati teškoća da tako postupe kada aktuelna situacija, kao i slika na

njihovom pragu, potvrde njihove najgore, odnosno najernje slutnje“. Izgleda da su takav zaključak izvukli i američki vojni krugovi u operaciji „Pustinjska oluja“, jer su puštali u svet samo one TV – informacije koje su prethodno prošle cenzuru Si-En-Ena (CNN). Televizijskim reporterima bilo je zabranjeno da direktno prisustvuju na bojištu, odnosno tamo gde se vodi bliska borba, kao i da snimaju detalje koji, zbog užasa, šokiraju gledaoce.¹⁵

Kao vatreni pristalica dominacije tehnologije nad čovekom, autor se ne upušta u moguće tehničke greške i druge tehničke probleme u elektronici, već isključivo razmatra greške ljudskog faktora, što ilustruje brojnim primerima s teškim posledicama. On je, međutim, duboko uveren da će tehnološki napredak u ne tako dalekoj budućnosti umanjiti ulogu i stepen pojavljivanja neočekivanih mogućnosti u ratu, odnosno da će i u tom domenu iznenađenja biti sve manje, a da će strategijsko iznenađenje, zahvaljujući satelitima, biti sasvim eliminisano. Takav način razmišljanja očigledno nije bez osnova, ali je veliko pitanje da li se može uspešno primeniti u svim prilikama i situacijama, pa ga treba primiti sa određenom rezervom.

Veoma su zanimljive opservacije o obaveštajnoj delatnosti i riziku. Polazeći od već dokazanog pravila da su presudni činioци svakog rizika i svake ratne sreće pouzdane informacije, odnosno visok stepen obaveštenosti o značajnim elementima vojne situacije, Simpkin logično zaključuje da se *rizik* može i proračunati, ali da dobar komandant nikada ne sme da bude apsolutno uveren u takav proračun. U to razmišljanje uključuje i *ratnu sreću*, koju definiše kao mogućnost da se uspeh poveća (dobra sreća) ili smanji (loša sreća) nekim događajem koji je nepredvidljiv i koji je potpuno izvan kontrole obeju strana. „Srećno rukovođenje“ autor pripisuje dobroj obaveštenosti, za koju vezuje uspešno komandovanje. Teoriju o tome izgradio je još Moltke Stariji, tvrdeći da sreća prati samo dobrog komandanta. Nasuprot njemu, Žomini je ratnu sreću video kao „kapric sudbine“, tj. da je uspešan komandant onaj koji

¹⁵ U javnosti SAD vođene su velike rasprave o tome da li treba dozvoliti televiziji da prikazuje pojedinačne ili grupne scene zločina, ratnih razaranja, mučenja ljudi i svega što unosi užas i izaziva duboke traume, mržnju i osvetničke nagone kod gledalaca. Mnogi tvrde da je upravo takva razarajuća uloga televizijskog medija umnogome doprinela slomu američke politike u Vijetnamu. Na sličan način može se postaviti i pitanje uloge televizijskih kuća u Jugoslaviji, naročito u poslednje dve godine.

svoju odluku zasniva na potpunoj obaveštenosti, koji je sposoban da uoči priliku za uspeh i koji rizik smanjuje na minimum. Najuspešniji način za stvaranje srećne prilike autor vidi u prinuđivanju protivnika da napravi grešku, slično igri u tenisu. Takvu mogućnost treba predvideti kroz procenu situacije, a zatim se postaviti tako da se ona maksimalno iskoristi, prema Napoleonovom principu „dobacivanjem konopca protivniku da se sam obesi“.

Dajući veliki značaj informacijama, autor se zalaže i za uspostavljanje posebnog koncepta „operativne obaveštajne delatnosti“. U načelu, oružanim snagama zemalja NATO sugerise da promene organizaciju obaveštajne delatnosti na bojištu i vojištu za 90°, upravo onako kako je učinio Tuhačevski prelazeći sa koncepta bitke na širokom frontu na koncept duboke operacije. Nije dovoljno imati samo „pipke“ na frontu, smatra on, već treba raspolagati i pouzdanom mrežom obaveštajnih organa kojom će biti prikriveno celo vojište po dubini. Oružane snage SSSR-a imale su, navodno, u vreme „hladnog rata“ oko 20.000 špijuna na tlu Zapadne Nemačke, ali tu tvrdnju autor ničim ne dokazuje.

OKRUGLA STENA

Prihvatajući Sun Cu Vuovu misao da se „potencijal jedinica kojima se vešto komanduje u borbi može uporediti sa okruglim stenama koje se kotrljaju sa planinskih visova“, Simpkin je odeljak knjige u kojem govori o rukovođenju, komandovanju i funkcijama štaba figurativno naslovio sintagmom *Okrugla stena*. U suštini, razmatra mnoštvo različitih problema iz tog domena: političku i narodnu volju; kategorije odanosti, moralne i fizičke hrabrosti; jedinstvo i različite stilove komandovanja; tzv. direktivno komandovanje; relaciju komandant – načelnik štaba itd. Sva ta pitanja analizira integralno, od najvišeg do najnižeg stepena komandovanja, omogućavajući tako čitaocu da sam procenjuje vrednost i nedostatke tih elemenata ponaosob.

Princip jedinstva komandovanja stavljen je s pravom na prvo mesto. Za ilustraciju njegove validnosti autor je odabrao primere iz drugog svetskog rata, posebno iz nacističke Nemačke, mada je to mogao reljefnije da prikaže na sistemu

komandovanja u Crvenoj armiji. Prema Simpkinu, Hitler je značajno doprineo uspehu munjevitog rata time što je ukinio podelu odgovornosti između komandanta i načelnika štaba u jedinicama, i preneo svu odgovornost za donošenje odluke na komandanta. Takođe, Hitler je pokušao da eliminiše „štabne kanale“, tj. pravo oficira na generalštabskim funkcijama da neposredno komuniciraju sa oficirima iste štabne grupe za stepen više. Šta više, kod Nemaca je u drugom svetskom ratu uspešno funkcionisao sistem međusobne štabne komunikacije telefonom ili ličnim dodirom za dva komandna stepena višim i nižim. Takav ili sličan sistem, smatra Simpkin, trebalo bi reafirmisati i u savremenim uslovima, pa ga stoga i predlaže kao osnovu *direktivnog komandovanja*.¹⁶

Prema mišljenju autora, direktivno komandovanje ne dovodi u pitanje čvrstinu komandovanja, već samo „stepen čvrstine“. On to naziva „popušteni dizgini – pritegnuti dizgini“. U svom trodimenzionalnom modelu, u vidu globusa, označava tri značajna parametra komandovanja: jedan pol čini teorija *iscrpljujućeg rata*, za koju je karakteristično da se zasniva na izvođenju pozicionih dejstava, fizičkoj vezi u komandovanju i „čvrstim dizginima“; a drugi pol počiva na teoriji manevarskog rata, koja podrazumeva dinamička dejstva, tehnološku (idejna) vezu i „popuštene dizgine“. Osnovni stav autora je da manevarska teorija – zbog naglaska na tempu, dinamičkih efekata i potrebe za brzim reagovanjem – nije kompatibilna sa komandovanjem koje se zasniva na detaljnim naređenjima i zapovestima. Prema Simpkinu, osnovu direktivnog komandovanja čini neprekidni lanac poverenja i uzajamnog poštovanja, počev od komandanta na operativnom nivou (korpus, armija) do komandira tenka (odeljenja).

Razmatrajući dobre i loše strane isturenog komandovanja, autor kritikuje anglosaksonsku teoriju i praksu rukovođenja jedinicama sa komandnih mesta, tj. iza borbenog poretka, a hvali nemački i sovjetski pristup predvođenja jedinica, odnosno prisustvo komandanta, čak i operativnog nivoa, na mestu gde se u toku operacije odigravaju najvažniji događaji. Pri tome navodi primere Romela i Mantojfela iz drugog svetskog

¹⁶ Isto, str. 276.

rata.¹⁷ General Mantojfel je prokomentarisao takav način rukovođenja na sledeći način: „Mesto svih komandanata oklopnih jedinica do nivoa divizije je na bojištu, a u okviru njega na onom mestu odakle imaju najbolji pregled zemljišta i dobru vezu sa najvažnijom grupacijom tenkova“. Sličan stav imao je i Romel: „od najvećeg je značaja za komandanta da dobro poznaje bojište i raspored sopstvenih i neprijateljevih snaga na njemu. Tu se, najčešće, ne radi o tome koji je od suprotstavljenih komandanata inteligentniji ili iskusniji, već koji od njih bolje poznaje bojište i situaciju na njemu. To je posebno važno u situaciji čiji se ishod ne može proceniti, odnosno predvideti. Tada komandant mora poći napred i steći lični uvid. Izveštaji primljeni iz druge ruke retko kad sadrže one podatke i informacije koji su mu potrebni za donošenje odluke“.

Usput, autor dotiče elitizam, koji, prema njegovom mišljenju, negativno utiče na poverenje i koheziju jedinica i borbenih sastava koji nisu proglašeni za elitne. Kao primer za to navodi Guderijanove oklopne jedinice na početku Drugog svetskog rata, sovjetske vazdušnodesantne snage iz osamdesetih godina ovoga veka i izraelski oklopni korpus kojim je komandovao Šaron u arapsko-izraelskom ratu, juna 1973. godine.

Suštinsku pretpostavku za realizaciju sistema *direktivnog komandovanja*, koje se zasniva na uzajamnom poverenju i poštovanju starešina od komandanta armije do komandira tenka (odeljenja) – autor vidi u izboru mladih ljudi iz građanstva za prvostepene vojne škole, zatim u odgovarajućem sistemu obuke za početne oficirske dužnosti, u primeni oštarih selektivnih kriterijuma u odabiranju i uzdizanju na više komandne i štapske položaje i u optimalnom dimenzioniranju ukupne veličine oficirskog kora u odnosu na brojno stanje oružanih snaga u mirnodopskom periodu. Ukratko – u iznalaženju parametara kojima će se osigurati maksimalna motivacija za oficirski poziv. Da bi čitaocu predočio sve značajne elemente tog problema detaljno je analizirao nemački i izraelski sistem izbora i školovanja oficira za početne dužnosti i zaključio da oba poživaju na mnogim atipičnim rešenjima, ali veoma interesantnim i uspelim. Korene vaspitanja nemačkih oficira

¹⁷ U vreme napada Nemačke na Francusku, juna 1940, Romel i Mantojfel su komandovali oklopnim divizijama, a kasnije korpusima.

pisac vidi u „junkerskom društvu“, koje je ostalo netaknuto industrijskom revolucijom čak do dvadesetih godina ovog veka. Taj duh „pruskog seoskog plemića“, koji je imao visoko razvijen osećaj dužnosti i obaveze da, kako autor kaže, služi neodređenom idealu, gaji se i sada u nemačkom sistemu vaspitanja i obrazovanja starešina, posebno oficira.

Probleme međusobnih odnosa oficirskog kadra autor locira u bataljonu. Tu, po njemu, postoji *kritična selektivna barijera* za izbor onih koji će biti uspešni komandanti i onih koji će se razviti u štapske oficire. Dalje kretanje u službi je, naravno, divergentno, pa ako se tu napravi pogrešan izbor – greške se kasnije teško mogu popraviti. Selektivna barijera može prouzrokovati, međutim, i narušavanje odnosa između komandanta bataljona i nekih komandira četa, ali se takvi ekscesi mogu lako otkloniti ako je lanac komandne hijerarhije dovoljno jak. Najslabiju kariku u sistemu rukovođenja i komandovanja autor vidi u podoficirima početnih činova. Kao negativan primer posebno naglašava odnos oficira i podoficira u kopnenoj vojsci SAD, koji počiva na nezdravoj osnovi osećanja velike podeljenosti na „mi“ i „oni“. Taj jaz je još više produbljen za vreme rata u Vijetnamu i, po svemu sudeći, još nije premošćen, iako su učinjeni značajni pomaci u tom pravcu.

Da bi se obezbedila prohodnost u službi, odnosno napredovanje oficira, autor predlaže da se ukupni efektivni aktivnog oficirskog sastava ograniče na 5 – 6 odsto od ukupnog sastava armije. Time se sužava kadrovska osnovica i obezbeđuje napredovanje starešina iz srednjih u više oficirske činove. Da bi se to obezbedilo, trajanje službe aktivnog oficira do čina potpukovnika treba ograničiti na dvadeset godina (u šta su uračunate i četiri godine školovanja). Posle toga, trebalo bi samo najsposobnije, koji to žele, unapređivati u pukovnike i generale da služe 10–15 godina, tako da u penziju odlaze sa 55 godina starosti. Za razvijeno društvo na Zapadu ostvarivanje dve ili tri karijere (promene zanimanja) u toku radnog veka normalna je pojava, pa se autor pita zašto to ne bi bio prihvaćen obrazac, pa čak i norma u oružanim snagama. Kombinacija selekcije posle 20 godina službe sa „darežljivom otpremninom“ i penzijom i odlaska (po želji) u atraktivnu drugu karijeru trebalo bi, prema autoru, da doprinese ekono-

mičnom razvoju i poboljšanju kvaliteta rada.¹⁸ Umesto sintagme „maršalska palica u ruksaku svakog vojnika“, treba proklamovati novu – *potpukovničke epolette u svakom ruksaku*, sa palicom gde god želite da to zamislite, ali za narednu generaciju. Naime, to znači da zaključno s činom potpukovnika oficir završava svoju prvu karijeru. Drugu, ako hoće, slobodno bira, i tako produžava radni vek već prema tome da li je spreman da se povinuje svim činiocima koji na to utiču.

U sistemu rukovođenja i komandovanja čoveka ne mogu zameniti mašine. Kompjuter može da uoči neke vrste grešaka u podacima, ali ne može da „misli“, naglašava Simpkin, i odmah konstatuje da čak ni najsavršeniji kompjuterski program (softver) nije kreativan. Nijedan od postojećih kompjutera u svetu nije sposoban da sastavlja stvaralačke sinteze. Sve dok u kompjutere ne bude mogla da se ugradi sinoptička i asocijativna mreža, analogna onoj koju ima mozak čoveka i viših vrsta životinja, kompjuteri će biti onoliko dobri koliko su dobri podaci koji su u njih uneti.¹⁹ Da bi razlučio poslove koje treba da obavlja kompjuter od onih koji iziskuju ljudsko rasuđivanje autor je sastavio tabelu „kompjuterizacije štabnih poslova“, razvrstavajući osnovne funkcije štaba u tri kategorije: one koje može da obavlja samo čovek, druge – koje obavljaju i čovek i kompjuter, i treće – koje izvršava kompjuter. U prvu grupu autor svrstava: izbor plana dejstava, operativno-taktičko planiranje, određivanje snaga i dodeljivanje sredstava prema zadacima; u drugu grupu: sređivanje obaveštajnih podataka, izradu opšte šeme plana vatre, pripremanje operativne direktive i logističko planiranje, a u treću grupu (koju obavlja kompjuter): sastavljanje naređenja za grupisanje snaga, planiranje i kretanje, detaljno planiranje vatre, planiranje operativnog kretanja izvan borbenog dodira, detaljnu razradu logističkih zadataka i pripremu naređenja u domenu logistike.

Prema autorovom mišljenju, uloga načelnika štaba kao zamenika komandanta i koordinatora štabskih poslova na nivou divizije i u nižim komandama sovjetske, nemačke i britanske armije je kontroverzna. Simpkin smatra da postoji opravdanje za funkciju načelnika na operativnom (korpus,

¹⁸ Isto, str. 298.

¹⁹ Sinapsa – tačka u kojoj nervni impuls prelazi iz jednog neurona u drugi.

armija), ali ne i na taktičkom nivou (divizija, brigada, puk). Isto tako, za njega je sporna i funkcija zamenika komandanta bilo kao formacijske ličnosti ili u svojstvu privremenog određivanja načelnika štaba na tu dužnost za slučaj da komandant bude izbačen iz stroja. Umesto takvog opredeljenja, rešenje vidi u vertikalnom uzdizanju starešina komandnog profila kad god se za to ukaže potreba – da komandant bataljona zameni komandanta puka, a komandant puka komandanta divizije (ako pogine ili bude teško ranjen). Uslov za to je da potčinjeni komandanti za stepen niže budu na istom nivou vojnog obrazovanja kao i njihov pretpostavljeni starešina, što je u praksi teško ostvarljivo, barem pri sadašnjem sistemu školovanja.

Dosledan svom konceptu izgrađivanja štaba kao izuzetno funkcionalnog i operativnog tela, autor se zalaže za tzv. mali štab visoko stručnih oficira, naglašavajući da su kompjuterizacija i usavršeni sistemi veza znatno uvećali broj tehničkog osoblja – što treba odvojiti od štapskih funkcija. Stav autora najbolje se vidi iz sledećeg citata: „Potreba da komandant i ključno štapsko osoblje rade kao jedan tim podudara se sa fizičkim zahtevom da štab bude malog sastava. Nemci, bivši pripadnici Vermahta, to smatraju bitnim elementom za ispravnu primenu direktivnog komandovanja. Prema njihovom gledištu štab operativnog nivoa trebalo bi da ima samo 10–12 oficira, kao i minimalan broj pomoćnog osoblja, a ne da bude neka vrsta cirkusa koji se vuče u pratnji komandanta američkih i britanskih jedinica.“²⁰

Vreme pripreme za napadnu operaciju smanjilo se tri puta u odnosu na Drugi svetski rat – tvrdi autor. On to aplicira na primeru sovjetske tenkovske armije iz vremena 1943–1945. godine i oklopne mehanizovane grupe iz perioda osamdesetih godina. Ako se ima u vidu stav pisca da su tempo i borbena brzina dejstva u savremenim uslovima povećani za jedan red veličina u odnosu na Drugi svetski rat, može se zaključiti da je ukupno trajanje napadne operacije skraćeno približno oko tri puta, iako je ona prostorno (po frontu i dubini) povećana. Time je manevarska teorija, po mišljenju autora, dobila odlučujuću prevagu u odnosu na pozicionu. Njeni

²⁰ Isto, str. 306.

osnovni atributi su: velika brzina dejstva, visok tempo nastupanja i elastično direktivno komandovanje.

Do sada je elektronika „dodavana“ na postojeće strukture rukovođenja i komandovanja, a rezultat je bilo konfuzno dupliranje sredstava. Već je vreme, smatra autor, da se takva situacija preispita. Rešenje vidi u grupisanju tehničkih poslova za opsluživanje komandnog mesta u dva odvojena punkta: (1) u centru veze i obaveštajne delatnosti, i (2) centru za pozadinske (logističke) potrebe, koji se mogu i međusobno zamenjivati kada se za to ukaže potreba. To bi, istovremeno, bila i mreža uzajamno zamenjivih centara od nivoa brigade, zaključno sa korpusom, na koju bi uži deo štaba pri premeštanju helikopterom mogao u svakom trenutku da se uključi, čime bi se obezbedila neprekidnost u rukovođenju i komandovanju.

CILJEVI I SREDSTVA

Poslednje poglavlje knjige autor je posvetio ciljevima rata i sredstvima za njihovo ostvarenje. Pošto se rat vodi, pre svega, angažovanjem oružanih snaga, razumljivo je zašto se opredelio skoro isključivo za jednu temu: dimenzioniranje i organizaciju oružanih snaga u funkciji cilja koji se želi postići ratom. Kao i većina vojnih teoretičara, i on pravi bitnu razliku između globalnog cilja rata i njegovog vojnog aspekta. Ako se izuzmu tzv. sveti ratovi, većina ratnih sukoba u istoriji, uključujući i revolucionarne ratove, počinjala je radi postizanja prethodno definisanih političko-ekonomskih ciljeva. U tom kontekstu, podvrgava kritici Klauzeviceve postavke o „apsolutnom ratu“, kao i gledišta Šliffena, Moltkea Mlađeg i Ludendorfa, koji su napravili krupan zaokret ka verovanju u „rat radi rata“ i njegove „više vrednosti“ za napredak ljudskog roda. Dešavalo se u istoriji, kaže Simpkin, da se početni ratni cilj zasniva na pozitivnim političko-ekonomskim motivima, ali se u toku rata transformiše u negativni, koji sukobljene strane dovodi do insistiranja na potpunom „uništenju neprijatelja“. Primer za takvu transformaciju je, navodno, Prvi svetski rat.

Revolucionarnim ratovima vođenim posle Drugog svet-skog rata autor pripisuje terorizam i organizovano nasilje, što očigledno govori o njegovom vaspitanju kolonijalnog oficira Velike Britanije, koja je stolicima neprikosnovenno vladala

skoro celom Azijom i Afrikom, pa i šire. Takođe, smatra da je prevaziđeno i Marksovo gledište o tome da su ekonomski razlozi uzroci svih ratova, što se i inače na Zapadu kvalifikuje kao ekonomski determinizam, koji ne može da izdrži ozbiljniju naučnu kritiku. Posebnu pažnju čitalaca zaslužuje autorova procena da u poslednjih trideset godina ovog veka u mnogim zemljama tzv. Prvog i Drugog dela sveta javno mnjenje zauzima stav protiv rata.²¹ Ta plima javnog mnjenja narasta do stepena odbacivanja rata kao sredstva za rešavanje međunarodnih sporova, pri čemu se odbacuje i utvrđivanje pravog krivca: ko je u sporu u pravu a ko nije.

Za razliku od nuklearnog sukoba, koji nema apsolutno nikakvog racionalnog opravdanja, ciljevi angažovanja konvencionalnih oružanih snaga u savremenom ratu ne bi trebalo da budu usmereni ka nanošenju totalnog poraza neprijatelju, već ka ponovnom stabilizovanju situacije na drugim povoljnijim osnovama, što će omogućiti nove pregovore ili posredovanja. Na taj način *diplomacija postaje nastavak rata drugim sredstvima*. Strategijski cilj je jasan: ponovno stabilizovanje odnosa na novoj ravnoteži, koja će branioca (porazenog) prisiliti da plati i određenu cenu, najverovatnije u obliku gubitaka teritorije, uz nadu da će je, delimično ili u celini, povratiti pregovorima.

Odbacujući nuklearnu varijantu i predviđajući potpuno povlačenje nuklearnog oružja kao neupotrebljivog, autor u prvih pedeset godina 21. veka predviđa razvoj i povećanje specijalnih snaga kao najadekvatnijeg oblika oružane sile za rešavanje ne samo lokalnih oružanih sukoba već i onih širih razmera. Pri tome ima u vidu dalji razvoj postojećih jedinica specijalne namene, koje već postoje u oružanim snagama SAD, bivšeg SSSR-a i Velike Britanije: „Ne tvrdim da će specijalne snage biti bročano najveća komponenta, već da će one – kao što su sada mehanizovane jedinice i kao što će u bliskoj budućnosti biti helikopterske – postati odlučujuće sredstvo za izvođenje napadnih dejstava na operativnom i stratejskom nivou“.²²

²¹ Prvi deo sveta, prema autoru, obuhvata Zapadnu Evropu, SAD i Kanadu, drugi deo – bivše socijalističke zemlje istočne Evrope, a treći – Latinsku Ameriku, Afriku i Aziju.

²² Isto, str. 336.

U strukturi kopnene vojske autor predviđa iščezavanje divizijskog stepena, što zasniva na analizama studije „Struktura oružanih snaga SAD u 1986. godini“, izvedenim vežbama i manevrima i ličnom saznanju. Svi pokušaji Amerikanaca da naprave jedinstvenu visokomanevarsku diviziju ili barem dva tipa divizije – laku pešadijsku i laku visokotehnoološku, nisu dali željene rezultate zbog glomaznosti. Zato rešenje vidi u brigadnom sistemu, koji bi trebalo da ima pet tipova brigada: (1) laku pešadijsku; (2) laku mehanizovanu; (3) padobransku; (4) jurišnu helikoptersku i (5) artiljerijsku. Jurišnu helikoptersku brigadu zamišlja kao jedinicu visokih manevarskih svojstava, sa oko 100 borbenih helikoptera, u koju bi kasnije mogla da se uključi i artiljerija za podršku. Da bi se takva jedinica formirala neophodno je konstruisati „moćne helikoptere“, koji će biti u stanju da prenose višecevne bacače raketa sa jednog vatrenog položaja na drugi. Na sličan način sugerise i formaciju artiljerijske brigade, za koju piše da bi trebalo da bude „pokretna vatrena osnovica sposobna da ostvaruje koncentracije nekoliko vrsta vatri velikog intenziteta i jačine“. Za svoje neposredno obezbeđenje brigada bi imala u formacijskom sastavu laki mehanizovani bataljon, a svaki artiljerijski divizion po jednu laku mehanizovanu četu.

Zemljama koje svoju odbranu zasnivaju na defanzivnoj strategiji Simpkin preporučuje milicijski sistem organizacije oružanih snaga, prema modelu koji imaju Švedska, Švajcarska i Danska. Smatra da je taj sistem neprimeren za Veliku Britaniju, a pogotovu za SAD, koje svoju doktrinu zasnivaju na ofanzivnoj strategiji i manevarskoj teoriji vođenja rata.

Treći osnovni element u svakoj budućoj organizaciji odbrane autor vidi u izgradnji fortifikacija bez ljudskih posada. Tom problemu je posvetio celo poglavlje trećeg dela knjige (*Robotika i fortifikacije bez posada*). Budući da je zagovornik teorije manevarskog rata, „fortifikaciju bez ljudskih posada“ stavlja u funkciju manevra, i to veoma eksplicitno: „Prioritetan zahtev za fortifikacije bez ljudskih posada izgleda da će biti sprečavanje sletanja transportnih aviona napadača“. Do takvog zaključka došao je nakon opsežne analize koju je izveo na taktičkom i operativnom nivou, konfrontirajući mogućnosti primene vojne robotike sa stepenom pokretljivosti jedinica. Posebno su inspirativna njegova istraživanja u domenu upo-

trebe radara i alarmnih signala, jer upućuju na praktična rešenja koja se mogu primeniti u različitim situacijama.

Poslednji deo autor je posvetio „manevarskoj teoriji dejstava malih sastava“, uzimajući za moto pet originalnih ideja Mao Cedunga. Jedna od njih je: „Neki ljudi su inteligentni što se tiče poznavanja samog sebe, ali su glupi što se tiče poznavanja svog protivnika, dok za druge opet važi obrnuto; nijedna od tih vrsta ljudi ne može da reši problem učenja i primene zakona rata“. U tom kontekstu analizira značajna svojstva i suštinske razlike između manevarskog ratovanja krupnih borbenih sastava i manevarskog ratovanja malih sastava i gerilskog ratovanja. Po njegovom mišljenju, dva najznačajnija oblika savremenog ratovanja na kopnu – manevarsko i revolucionarno, potiče od Sun Cu Vua, a kao utemeljivače doktrine „revolucionarnog ratovanja“ izdvaja Lenjina, Tuhačevskog i Mao Cedunga, kojem priznaje najveći domet u razradi teorije i prakse revolucionarnog ratovanja. Posebno naglašava njegove „tri faze ratovanja“, od kojih su druga i treća odlučujuće za uspeh: izvođenje gerilskih dejstava na velikim prostranstvima i prelazak na dejstva regularnih jedinica.

Za razliku od oružanih formacija koje vode revolucionarni rat, motivacija vojnika u regularnim armijama je gotovo uvek krajnje neizvesna. Simpkinovo mišljenje o tome je veoma originalno i umnogome odražava „duh“ oficira zapadnih armija: „Kao i druge iz moje generacije, mladi ljudi me često pitaju šta je mene – i ljude uopšte – navelo da se borim u Drugom svetskom ratu. Opšta pretpostavka onih koji nisu iskusili rat jeste da ljude motiviše patriotizam. Međutim, ja ne delim to njihovo mišljenje. Danas, kada su hrišćanstvo i humanizam, umesto renesansnih ideja i individualizma, prožeti kolektivizmom, vojnici Zapada u nekom konvencionalnom trećem svetskom ratu mogli bi biti motivisani nekom uzvišenom idejom zaštite grupe. Međutim, po mom mišljenju, čovek se bori da sačuva svoju porodicu, a pre svega svoj način života. To je možda razlog da su na bojištima najhrabriji baš oni koji imaju najviše onoga što bi u ratu mogli da izgube“.

Autor za uspešno pariranje revolucionarnom ratovanju predlaže različite političke i vojne aktivnosti – počev od pridobijanja stanovništva do psiholoških dejstava i vojnih

operacija najširih razmera. U vezi s vojnim intervencijama interesantno je predviđanje autora da će doći vreme kada će odnosi između velikih sila otopliti do te mere da će vojne intervencije u budućnosti izvoditi uglavnom Organizacija ujedinenih nacija, sa oružanim snagama koje će u te svrhe biti posebno formirane i stavljenje pod njenu komandu.

U zaključnom delu svojih razmatranja, autor na sadašnjem stepenu razvoja ratovodstva vidi tri teorije rata: (1) teoriju iscrpljujućeg rata; (2) teoriju manevarskog rata i (3) doktrinu revolucionarnog rata. Manevarska teorija i Mao Cedungova doktrina revolucionarnog rata imaju zajedničko poreklo i ukrštaju se u različitim etapama svog razvitka. Kao što su napad i odbrana suprotni vidovi borbeni dejstava istog kontinijuma, tako se i u okviru kontinijuma pretnje i upotrebe oružanih snaga *rat za iscrpljivanje* nalazi na jednom njegovom polu, a *manevarsko i revolucionarno ratovanje* na suprotnom. Odnosno, uspeh u primeni manevarske teorije moguće je ostvariti jedino tako što će se regularna armija uporedo i, ako je moguće, podjednako osposobljavati za izvođenje manevarskih dejstava „visokog intenziteta“ i za borbene akcije „niskog intenziteta“. Protivnika, dakle, treba tući njegovim vlastitim oružjem, odnosno njegovom taktikom i na njegovom terenu.

Umesto zaključka

Briljantna studija generala Ričarda Simpkina *Nadmetanje u brzini manevra* nudi veoma mnogo spoznaja gotovo u svim domenima vojne teorije i prakse. Ipak, možda je najznačajnija poruka koja se kao crvena nit provlači kroz sva poglavlja, a koja se može formulisati na sledeći način: u narednom pedesetogodišnjem ciklusu manevarska teorija će odneti definitivnu prevagu nad teorijom i praksom iscrpljujućeg rata. Tome će, svakako, doprineti i potiskivanje nuklearnog oružja s ratne scene, barem u razmerama dominantnog sredstva strategije, što je donedavno karakterisalo ratne doktrine supersila i vojnih blokova.

More, vazdušni i kosmički prostor mogu da budu samo u funkciji oružane borbe na kopnu. Rat se vodi zbog kopna i na kopnu se rešava njegov konačni ishod. Zbog toga je od prvorazrednog značaja povećanje pokretljivosti kopnenih sna-

ga. Značajne prodore u tom pravcu omogućiće nova tehnološka generacija helikoptera, koji će značajno izmeniti sadašnji profil kopnene vojske (oprema, organizacija, sastav).

Kao što su revolucionarni ratovi u drugoj polovini 20. veka bili glavno obeležje tog istorijskog ciklusa, tako će i prva polovina 21. veka biti, po mišljenju autora, u znaku lokalnih oružanih sukoba „niskog intenziteta“. Zbog toga je neophodno prestrukturiranje oružanih snaga, uz pomeranje težišta na „specijalne snage“, helikopterske jedinice, lake pešadijske i lake oklopno-mehanizovane borbene sastave. Inicijativa vojnika i starešina postaje sve više činilac koji će uslovljavati fundamentalne izmene u sistemu obuke vojnika i starešina. Iskaz autora da je „zapovest dobra osnova za diskusiju“ stoga i ne treba shvatiti kao jeres kojom želi da se obezvredi ili negira značaj hijerarhije u rukovođenju i komandovanju, već isključivo kao težnju da se uspostave uzajamni odnosi poverenja i poštovanja (kako to pisac kaže) od komandanta armije do komandira tenka (odeljenja). Takvi odnosi u oružanim snagama zahtevaju direktno i elastično komandovanje, koje će u narednom ciklusu od pedeset godina odneti prevagu nad krutim i cepidlačkim preciziranjem borbenih zadataka. Uostalom, to zahtevaju i dinamička borbena dejstva kao bitno obeležje manevarske teorije.